

۱- درباره‌ی تشبیه توضیح دهید.

۲- در یک مثال ارکان تشبیه را مشخص کنید.

۳- در مصرع زیر ارکان تشبیه را مشخص کنید.
«کوه از درخت گویی مردی مبارز است»

۴- در عبارت: «بیت الحکمه مأمون به همت دانشمندان ایرانی کتابخانه‌ای معتبر داشت»، دو ترکیب وصفی پیدا کنید و اجزاء هر یک را بنویسید.

۵- موصوف و صفت را از مضاف و مضاف الیه تشخیص دهید. (۱/۵)

«زادگاه حسین، نگاه معصوم، اتاق نامرتب، گردش نگاه، برگ درخت، سروهای ضخیم»

۶- در امثال زیر ارکان تشبیه را مشخص کنید. (نمره)
دندانهایش چون برف سپید است

۷- برای هر یک از آرایه‌ها که تاکنون خوانده‌اید با استفاده از کتاب‌های لغتی که در مدرسه دارید یک تعریف مختصر بنویسید. (اگر کتاب لغت در مدرسه ندارید، پس از بحث در کلاس و یادآوری آن چه تاکنون خوانده‌اید تعریف آرایه‌ها را بنویسید.)

۸- معنی بیت «چشم دل باز کن که جان بینی» آن چه نادیدنی است، آن بینی» به چه معنی است؟

۹- شعر درس اول [پیش از این‌ها] از کدام کتاب و شاعر انتخاب شده است؟

۱۰- معنی این دو بیت را بنویسید.

۱) پیش از این‌ها فکر می‌کردم خدا

۲) مثل قصر پادشاه قصه‌ها

۱۱- ارکان تشبیه را در دو بیت اول درس مشخص کنید.

۱۲- ترکیب «پادشاه قصه‌ها» موصوف و صفت است یا مضاف و مضاف‌الیه؟

۱۳- بیت «پایه‌های برجش از عاج و بلور بر سر تختی نشسته با غرور» به چه معنی است؟

۱۴- بیت «پایه‌های برجش از عاج و بلور بر سر تختی نشسته با غرور» کلمات قافیه کدامند؟

۱۵- بیت «ماه، برق کوچکی از تاج او هر ستاره، پولکی از تاج او» به چه معنی است؟

۱۶- معنی بیت زیر را بنویسید.

«رعد و برق شب، طنین خنده‌اش

۱۷- بیت «هیچ کس از جای او آگاه نیست

هیچ کس را در حضورش راه نیست» به چه معنی است؟

۱۸- بیت «هیچ کس از جای او آگاه نیست
مشخص کنید؟

هیچ کس را در حضورش راه نیست» قافیه و ردیف را

۱۹- بیت «آن خدا بی‌رحم بود و خشمگین

خانه‌اش در آسمان، دور از زمین» به چه معنی است؟

۲۰- بیت «بود، اما در میان ما نبود

مهربان و ساده و زیبا نبود» به چه معنی است؟

۲۱- دو بیت «آن خدا بی‌رحم بود و خشمگین
بود، اما در میان ما نبود

خانه‌اش در آسمان، دور از زمین
مهربان و ساده و زیبا نبود» به چه معنی هستند؟

۲۲- بیت «آن خدا بی‌رحم بود و خشمگین
خشمگین - آسمان - زمین» چه نقش دستوری دارند؟

خانه‌اش در آسمان، دور از زمین» کلمات [بی‌رحم -

۲۳- بیت «در دل او دوستی جایی نداشت

مهربانی هیچ معنایی نداشت» به چه معنی است؟

۲۴- معنی دو بیت زیر را بنویسید.

هر چه می‌پرسید از خود از خدا
زود می‌گفتند «این، کار خداست»
از زمین از آسمان از ابرها
پرس‌وجو از کار او کاری خطاست»

۲۵- بیت «بیت من در نماز و در دعا

ترس بود و وحشت از خشم خدا» به چه معنی است؟

۲۶- «خشم خدا» چه نوع ترکیبی است؟

۲۷- بیت «پیش از این‌ها خاطر من دل‌گیر بود از خدا در ذهنم این تصویر بود» به چه معنی است؟

۲۸- بیت «تا که یک شب، دست در دست پدر

راه افتادم به قصد یک سفر» کلمات قافیه کدامند؟

۲۹- بیت «زود پرسیدم پدر، این‌جا کجاست

گفت: اینجا خانه‌ی خوب خداست» منظور کدام خانه است؟

۳۰- قافیه و ردیف را در دو بیت زیر مشخص کنید.

گفت «این‌جا می‌شود یک لحظه ماند
با وضویی دست و رویی تازه کرد»
گوشه‌ای خلوت، نمازی ساده خواند»
با دل خود گفت و گویی تازه کرد»

۳۱- ابیات «گفت: «آری خانه‌ی او بی‌ریاست

مهربان و ساده و بی‌کینه است

عادت او نیست خشم و دشمنی

فرش‌هایش از گلیم و بوریاست
مثل نوری در دل آینه است
نام او نور و نشانش روشنی» به چه معنی هستند؟

۳۲- ارکان تشبیه را در مصراع «مثل نوری در دل آینه است» را مشخص کنید.

۳۳- بیت «دوستی از من به من نزدیکتر از رگ گردن به من نزدیکتر» به چه معنی است؟

۳۴- قافیه و ردیف را در بیت زیر مشخص کنید.

دوستی از من به من نزدیکتر از رگ گردن به من نزدیکتر

۳۵- مصراع «نام او نور و نشانش روشنی» تلمیح به چیست؟

۳۶- در حکایت «به خدا چه بگویم» منظور از «به خدای چه بگویم» چیست؟

۳۷- معنی واژه‌های زیر را بنویسید.

(۱) خالق (۲) بی‌همتا (۳) حکیمانه (۴) می‌گشاید

۳۸- مفرد کلمات زیر را بنویسید.

(۱) اسرار (۲) حکیمان

۳۹- دو هم خانواده برای کلمات زیر مشخص کنید.

(۱) خالق (۲) آفرینش (۳) گشوده (۴) پوشیدنی

۴۰- منظور از عبارت «او در روز پلک‌ها را بر سیاهی دیده‌ها می‌اندازد» چیست؟

۴۱- ارکان تشبیه را در عبارت زیر مشخص کنید.

شب را چونان چراغی برمی‌گزیند تا در پرتو تاریکی آن، روزی خود را جست‌وجو کند.

۴۲- عبارت «این بال‌ها همانند لاله‌های گوش‌اند، بی‌پر و بدون رگ‌های اصلی» ارکان تشبیه را مشخص کنید.

۴۳- معنی واژه‌های زیر را بنویسید.

(۱) زَر نَاب (۲) خزان (۳) عظمت (۴) حدقه

۴۴- عبارت «خدا برای او دو چشم سرخ و دو حدقه، چونان ماه تابان آفرید» ارکان تشبیه را مشخص کنید.

۴۵- عبارت «دم کشیده‌اش که آن را چونان چتری گشوده است» ارکان تشبیه را مشخص کنید.

۴۶- عبارت «در اطراف گردنش، گویا چادری سیاه افکنده» ارکان تشبیه را مشخص کنید.

۴۷- مفرد کلمات زیر را بنویسید.

(۱) تمائیل (۲) تصاویر

۴۸- معنی واژه‌های زیر را بنویسید.

(۱) نژد (۲) صورنگر (۳) تمائیل (۴) نغز

۴۹- در بیت «برق از شوق که می‌خندد بدین‌سان قاه قاه دیده می‌شود؟»

۵۰- بیت «کیست آن صورت‌گر ماهر که بی‌تقلید غیر از نام‌های خداوند اشاره دارد؟»

۵۱- بیت «نور خورشید در جهان، فاش است آفت از ضعف چشم خفاش است» به چه معنی است؟

۵۲- بیت «طاوس را به نقش و نگاری که هست، خلق تحسین کنند و او خجل از پای زشت خویش» به چه معنی است؟

۵۳- ارکان تشبیه را در عبارت زیر مشخص کنید؟

زندگی مثل دریاست گاه آرام، گاه توفانی

۵۴- عبارت «قاه قاه خندیدن و زارزار گریستن» کنایه از چیست؟

۵۵- ارکان تشبیه را در عبارت زیر مشخص کنید.

زندگی مثل دریاست گاه آرام، گاه توفانی

۵۶- با پسوندهای (ین، ه، ی) دو واژه جدید بسازید.

۵۷- ارکان تشبیه را در مصراع «درونش همچو غنچه از ورق پر» بنویسید.

۵۸- معنای درست واژه‌های «بوریاء، خشت، توفنده» را به ترتیب بنویسید.

۵۹- چه کسی نخستین زن تاریخ‌نویس ایران به شمار می‌آید؟ دو اثر از او ذکر کنید.

۶۰- جدول زیر را کامل کنید.

فعل	زمان	بن ماضی	بن مضارع
می‌شنیدم			
چرخیدم			
گرفتند			

۶۱- ارکان تشبیه را در بیت زیر مشخص کنید.

«ماه، برق کوچکی از تاج او / هر ستاره پولکی از تاج او»

۶۲- در بیت زیر مقصود از «بزرگی ز سر نهادن» چیست؟

«به درگاه لطف و بزرگیش بر / بزرگان نهاده بزرگی ز سر»

۶۳- عبارت زیر را کامل کنید.

نهج البلاغه، گزیده‌ای از نامه‌ها، ..... و سخنان و ..... حضرت علی (ع) است که عالم بزرگوار شیعی ..... آنرا گردآوری کرده است.

۶۴- عبارت زیر را کامل کنید.

میرزا حبیب‌الله شیرازی متخلص به «.....» از شاعران دوره قاجار است. هنر او در ..... و انتخاب واژگان خوش‌آهنگ و ..... است.

۶۵- متضاد کلمات زیر را بنویسید.

۱- نژند ← ۲- پدیدار ← ۳- تشنه ← ۴) رطوبت ←

۶۶- وجه‌شبهه را در مثال‌های زیر مشخص کنید.

الف) هر نسیمی که به من بودی خراسان آرد / چون دم عیسی در کالبدم جان آرد
ب) آن که سرزد هم‌چو مرغ نیم بسمل، صبح و شام / در زمستان پیکر عربان دهقان است و بس

۶۷- در هر یک از بیت‌ها و عبارت‌های زیر، ارکان تشبیه را مشخص کنید.

۱- ملخ حواسی نیرومند دارد و دو پای داس مانند که اشیا را برمی‌دارد.

۲- فلک، ای دوست به شطرنج همی ماند / که زمانیت کند مات و گهی فرزین

۳- هیچ شک نیست که روزی اثری خواهد کرد / تیر آهی که به وقت سحر انداخته‌ایم

۶۸- با توجه به بیت «چون نیرسی کاین تمائیل از کجا آمد پدید؟ / چون نجویی کاین تصاویر از کجا شد آشکار؟»:

۱- واژه «چون» در چه معنایی به کار رفته است؟

۲- شاعر بر چه موضوعی تأکید دارد؟

۶۹- معنی کنایه‌های زیر را بنویسید:

۱) از پای درآوردن:

۲) بر جای خود خشکش زد:

۳) قلبش از درد فشرده بود:

۱- مانند کردن چیزی به چیزی دیگر به خاطر داشتن صفت یا ویژگی خاصی.

۲- گنج مانند برف سفید است ← **گنج**: مشبه (طرف اول)، **برف**: مشبه به (طرف دوم)، **مانند**: ادات تشبیه، **سفیدی**: وجه شبه.

۳- مشبه: کوه، مشبه به: مردی مبارز، وجه شبه: داشتن درخت و شاخ و برگ، ادات تشبیه: گویی

۴- ۱- دانشمندان ایرانی: دانشمندان موصوف - ایرانی صفت

۲- کتابخانه ای معتبر: کتابخانه موصوف - معتبر صفت

۵- الف) ترکیب های وصفی (موصوف و صفت) **نگاه معصوم**، **اتاق نامرتب**، **سروهای ضخیم**
موصوف صفت موصوف صفت موصوف صفت
 ب) ترکیب های اضافی (مضاف و مضاف الیه) **زادگاه حسین**، **گردش نگاه**، **برگ درخت**
مضاف مضاف الیه مضاف مضاف الیه مضاف مضاف الیه

۶- مشبه: دندانهایش، مشبه به: برف، وجه شبه: سفیدی، ادات تشبیه: چون

۷- ۱) تشبیه: مانند کردن چیزی به چیز دیگر در صفتی و آن شامل چهار رکن است که آن ها را ارکان تشبیه گویند:

الف: مشبه: چیزی که آن را تشبیه می کنند.

ب: مشبه به: چیزی که مشبه را به آن مانند می سازد.

ج: وجه شبه: امری که میان مشبه و مشبه به مشترک است.

د: ادات تشبیه: کلماتی که دال بر تشبیه است. مانند: چون و همچون

۲) کنایه: هرگاه یک کلمه یا عبارت و یا جمله در دو معنای دور (هنری) و نزدیک (غیرهنری) به کار رود که معنای دور مورد نظر باشد، در این عبارت، جمله یا ترکیب آرایه ای کنایه وجود دارد. مانند: خشت روی خشت گذاشتن که کنایه از ثروت اندوزی است.

۳) تضاد (طباق): وقتی که در یک بیت یا عبارت، دو کلمه متضاد به کار رود، به آن آرایه ی تضاد (طباق) گویند.

مانند: نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد
 عالم پیر دگر باره جوان خواهد شد

۴) مبالغه: وقتی که شاعران و نویسندگان برای خیال انگیز کردن کلام خود، واقعیاتی را که درباره ی آن سخن می گویند، بسیار بزرگ تر از آنچه که هست بیان کنند، مبالغه را به کار برده اند. یعنی ادعای وجود صفتی در کسی یا چیزی که بدان حد غیر ممکن باشد. مانند: از تعجب شاخ در آوردم.

۵) ضرب المثل: کلامی که در بردارنده ی نکته، لطیفه یا پندی است و در بین مردم رایج می شود و معمولاً معنایی وسیع تر از ظاهر خود دارند را ضرب المثل (تمثیل) گویند.

مانند: نابرده رنج گنج میسر نمی شود
 مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد

۶) جان بخشی: نسبت دادن عادات و اعمال انسانی به غیرانسان را «تشخیص» می گویند.

ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد
 چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد

۷) مراعات نظیر (تناسب): هرگاه برخی از واژه های کلام، اجزایی از یک کل باشند و از این جهت بین آن ها ارتباط و تناسب باشد. آوردن کلماتی در یک جمله یا بیت که از جهت زمان، مکان، موضوع، عمل، یک علم و یا یک داستان با یکدیگر ارتباط داشته باشند.

مزرع سبز فلک دیدم و داس و مه نو
 یادم از کشته ی خویش آمد و هنگام درو

۸- با چشمانی که با عشق خداوند سرشار است بین روح و باطن حقایق را ببینی و آن چیزهایی که دیگران نمی توانند درک کنند بتوانی درک کنی.

۹- کتاب به قول پرستو از قیصر امین پور.

۱۰- در زمان کودکی فکر می کردم خدا در میان ابرها خانه ای از جنس الماس و آجرهای خانه از جنس طلا همانند قصر پادشاهان دارد.

۱۱- خدا مثل قصر پادشاه قصه ها خانه ای از الماس و طلا دارد.

مشبه ↓ مشبه به وجه شبه
 ادات تشبیه

۱۲- پادشاه قصه ها پادشاه قصه ها است معنی نمی دهد پس مضاف و مضاف الیه است.
 مضاف مضاف الیه

۱۳- پایه های برج قصر خداوند از عاج فیل و شیشه های بلوری ساخته شده است و بر روی تخت پادشاهی با غرور و تکبر نشسته است.

۱۴- بلور - غرور ← کلمات قافیه اند.

۱۵- ماه آسمان، روشنایی اندکی از تاج پادشاهی خداوند است و هر ستاره همانند پولکی از تاج پادشاهی اوست.

۱۶- رعد و برق آسمان در شب انگار صدای خنده ی خداوند است و سیل و طوفان فریاد خروشان خداوند است.

۱۷- هیچ کس از مکان خداوند آگاهی ندارد و هیچ کس نمی تواند به درگاه خداوند حاضر شود.

۱۸- آگاه - راه ← قافیه

نیست ← ردیف

۱۹- تصور من از آن خدا که در آسمان بود خدای بی رحم و عصبانی بود و دور از زمینیان زندگی می کرد.

۲۰- آن خدایی که تصور می کردم وجود داشت ولی در میان ما نبود و او مهربان و ساده و زیبا نبود.

۲۱- تصور من از آن خدا، خدایی بی رحم و عصبانی بود که خانه اش در آسمان بود و از زمین بسیار دور بود و در میان ما نبود و مهربان و ساده و زیبا نبود.

۲۲- بی رحم و خشمگین ← مسند

آسمان و زمین ← متمم

۲۳- تصور من از خدای دیگر این بود که در دلش دوستی و صمیمیت وجود نداشت و اصلاً مهربان نبود.

۲۴- هرچه از خود می پرسیدم و درباره ی خدا می پرسیدم و یا از زمین و آسمان و ابرها می پرسیدم خیلی سریع همه جواب می دادند «این همه عجایب، کار خداست. پرس و جو کردن از این همه عجایب کاری خطا و اشتباه است.»

۲۵- همیشه با این نیت نماز می خواندم و دعا می کردم که از خشم خداوند ترس و وحشت داشتم.

۲۶- ترکیب اضافی

خشم، خدا است ← معنی نمی دهد خشم خدا
مضاف مضاف الیه

۲۷- قبل از این ها فکرم مشغول بود و ناراحت بودم و از خدا تصویر خوبی نداشتم.

۲۸- پدر - سفر ← کلمات قافیه اند.

۲۹- کعبه و خانه خدا

۳۰- ماند - خواند ← کلمات قافیه در بیت اول

دست و رویی - گفت و گویی ← کلمات قافیه در بیت دوم
تازه کرد - تازه کرد ← ردیف در بیت دوم

۳۱- آری خانه ی خداوند بسیار ساده و فرش های خانه اش از گلیم و حصیر درست شده است. او مهربان و ساده و صمیمی است و همانند نوری در آینه است.
او به خشم و دشمنی عادت ندارد و نور اسم اوست و نشانه ی او روشنی است.

۳۲- خداوند

مثل نوری در دل آینه است

مشبه
ادات
تشبیه
مشبه به

روشنایی
وجه شبه
(محدوف)

۳۳- خداوند همانند دوستی صمیمی است که از خودم به من نزدیک تر است حتی از رگ گردن هم به من نزدیک تر است.

۳۴- من - گردن ← قافیه

به من نزدیک تر ← ردیف

۳۵- خداوند در سوره ی نور آیه ی ۳۵ می فرماید: «اللّه نور السموات و الارض مثل نُورهِ کَمِشْکُورَةٍ فِیْهَا مِصْبَاحٌ...»

خدا نور آسمان و زمین است، داستان نورش به مشکوتی همانند است که در آن، روشن چراغی باشد و آن چراغ در میان شیشه ای که انگار ستاره های است.

۳۶- یعنی این که خداوند همه جا ناظر و شاهد اعمال ماست و هیچ چیز از او پوشیده نخواهد ماند.

۳۷- (۱) آفریننده (۲) بی نظیر (۳) عالمانه (۴) باز می کند

۳۸- (۱) سر (۲) حکیم

۳۹- (۱) خلاق - مخلوق (۲) آفریننده - آفریدگار

(۳) گشایش - گشودن (۴) پوشید - پوشش

۴۰- یعنی خفّاش در روز پلک هایش را می بندد و می خوابد.

۴۱- شب چونان چراغی
مشبه ادات مشبه به
تشبیه
روزی خود را جست و جو می کند
وجه شبه

۴۲- (۱) مشبه (این بالاها)

(۳) ادات تشبیه (همانند)

(۲) مشبه به (لاله های گوش)

(۴) وجه شبه (بی پر و بدون رگ های اصلی)

۴۳- (۱) طلای خالص (۲) پاییز (۳) بزرگی (۴) گردی چشم

۴۴- دو چشم سرخ ملخ
چونان ماه تابان
روشنایی و درخشش
وجه شبه

۴۵- دم کشیده اش چونان چتری گشوده است
مشبه ادات تشبیه مشبه به
وجه شبه

۴۶- گردن طاووس گویا چادری سیاه افکندن

مشبه ادات مشبه به
تشبیه
وجه شبه

۴۷- (۱) تمثال (۲) تصویر

(۳) شکل ها

۴۸- (۱) غمگین (۲) نقّاش (۳) شکل ها (۴) نیکو و زیبا

۴۹- مراعات النظیر ← برق - شوق - خندیدن - قاه قاه

تضاد ← شوق - هجر

واج آرایی ← ق

تشخیص ← خندیدن رعد و برق

۵۰- هُوَ المصوّر

۵۱- روشنایی نور خورشید در همه ی جهان آشکار و واضح است ولی خفّاش از دیدن روشنایی خورشید عاجز و ناتوان است.

۵۲- مردم به خاطر نقش و نگار و زیبایی که طاووس دارد او را تحسین می کنند و او از پاهای زشت خویش خجالت می کشد.

زندگی مثل دریا گاه آرام، گاه توفانی

۵۳- مشبه ادات مشبه به
تشبیه
وجه شبه

۵۴- قاه قاه خندیدن کنایه از شادی زیاد و زارزار گریستن کنایه از غم و اندوه بسیار است.

زندگی مثل دریا گاه آرام، گاه توفانی
۵۵- مشبه اادات مشبه به وجه شبه
تشبیه

۵۶- ین: زَرین - خونین
ه: بهاره، سزه
ی: شیرازی، فرهنگی

۵۷- روشن همچو غنچه از ورق پر
مشبه اادات مشبه به وجه شبه
تشبیه

۵۸- بوریا ← نوعی حصیر
خشت ← آجر خام
توفنده ← خروشان

۵۹- مستوره کردستانی. دو اثر: ۱- دیوان شعر ۲- تاریخ اردلان

فعل	زمان	بن ماضی	بن مضارع
می شنیدم	گذشته	شنید	شنو
چرخیدم	گذشته	چرخید	چرخ
گرفتند	گذشته	گرفت	گیر

۶۰-

۶۱- مصراع اول ← ماه برق کوچک درخشندگی

مشبه مشبه به وجه شبه

مصراع دوم ← ستاره پولکی درخشندگی

مشبه مشبه به وجه شبه

۶۲- بزرگی و عظمتشان را فراموش می کنند و از یاد می برند.

۶۳- نهج البلاغه، گزیده ای از نامه ها، خطبه ها و سخنان و کلمات قصار حضرت علی (ع) است که عالم بزرگوار شیعی سید رضی آن را گردآوری کرده است.

۶۴- میرزا حبیب الله شیرازی متخلص به «قآنی» از شاعران دوره قاجار است. هنر او در قصیده سرایی و انتخاب واژگان خوش آهنگ و توصیف های نیکو است.

۶۵- ۱- خوشخال

۲- پنهان

۳- سیراب

۴- خشکی

۶۶- الف) وجه شبه ← روح دمیدن که از ویژگی ها و معجزه های حضرت عیسی (مشبه به) می باشد.
ب) وجه شبه ← لرزیدن که از ویژگی های مرغ نیمه جان (مشبه به) می باشد.

۶۷- ۱- پای مانند داس

مشبه اادات مشبه به

۲- فلک ماند شطرنج مات کردن

مشبه اادات مشبه به وجه شبه

۳- آه تیر انداختن

مشبه مشبه به وجه شبه

۶۸- ۱- چرا، به چه دلیل

۲- آفرینش طبیعت رنگارنگ به وسیله خداوند

۶۹- ۱) از پای در آوردن: ضعیف و ناتوان کردن

۲) بر جای خود خشکش زد: متعجب و متحیر نشد

۳) قلبش از درد فشرده بود: ناراحت و غمگین بود